

Vzdělávací programy pro primární školu

Tradice, alternativy,
inovace

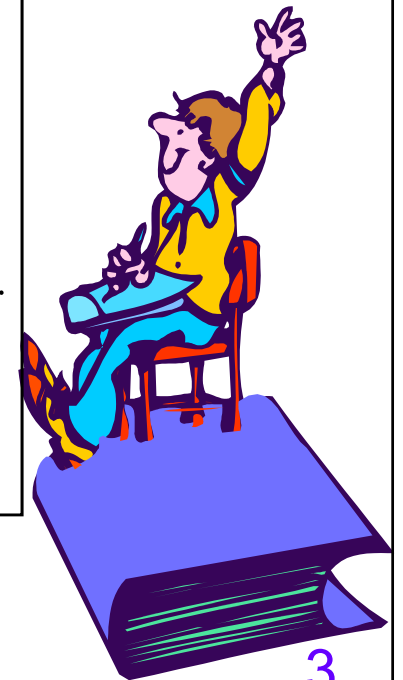
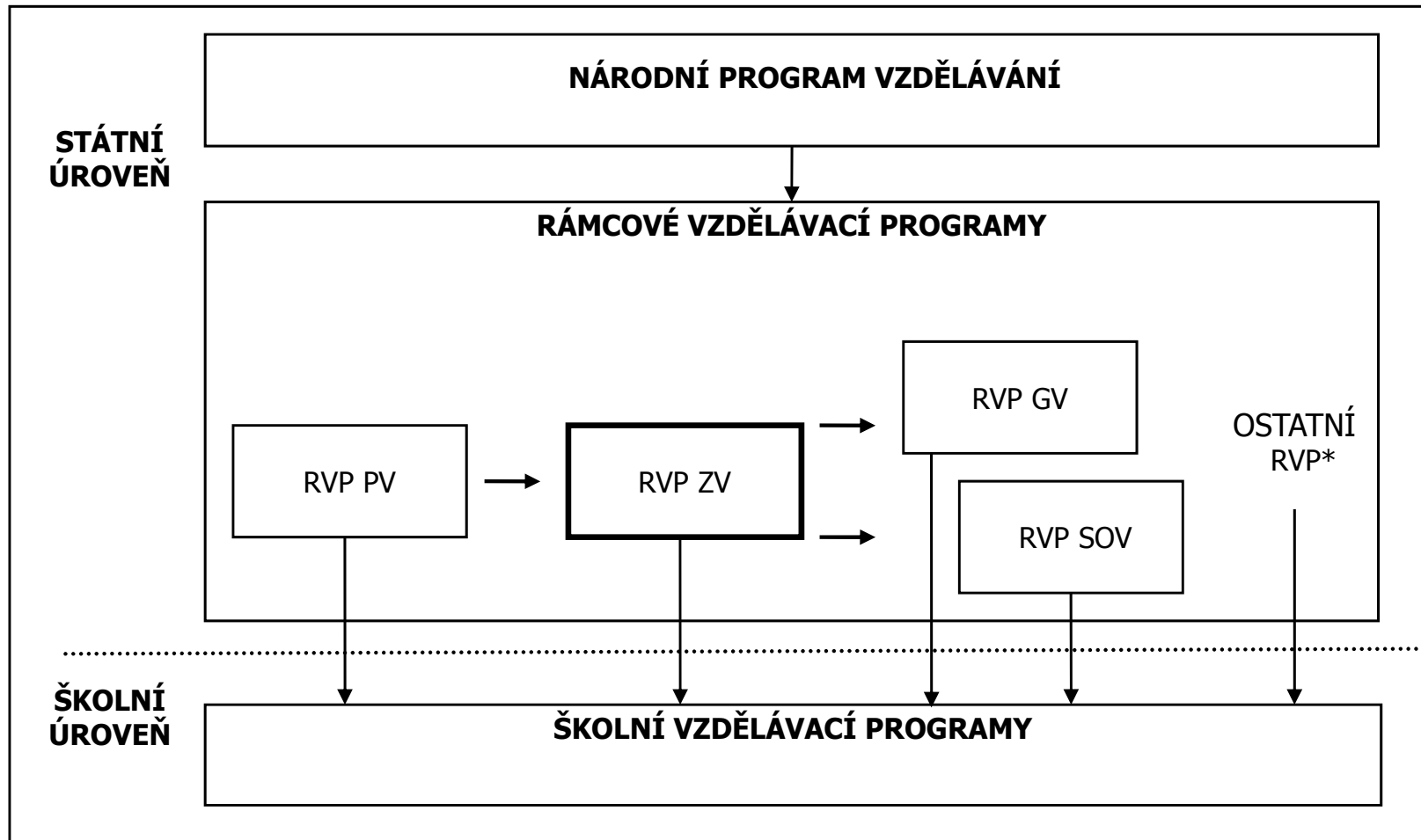

Co je vzdělávací program?

- Vzdělávací program je soupis, který stanoví zejména cíle vzdělávání, délku, formy, obsah a časový plán vzdělávání,....
- V současné době máme tři úrovně vzdělávacích programů – NPV, RVP a ŠVP
- Stále platí, že vzdělávací program se kryje se starším označením – osnovy

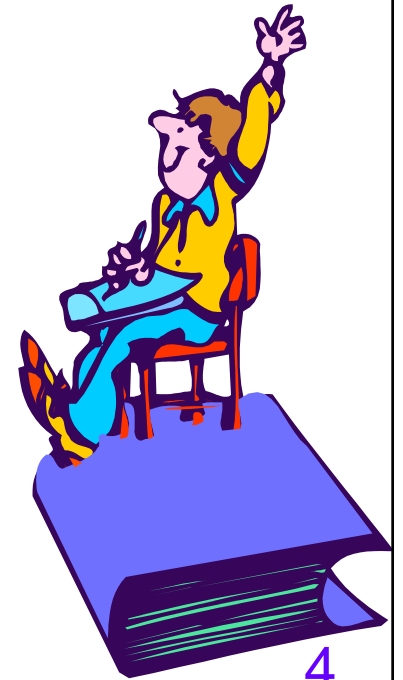

Nové schéma vzdělávacích programů

Starý systém vzdělávacích programů

- Na státní úrovni byl vydán tzv. Standard pro příslušný stupeň vzdělávání, ze kterého pak svým obsahem vycházely dílčí vzdělávací programy
- Dříve i nyní je existence vzdělávacích programů zakotvena ve školském zákoně

Tradiční vzdělávací programy

- Základní škola
- Obecná škola
- Národní škola

- Školní vzdělávací program

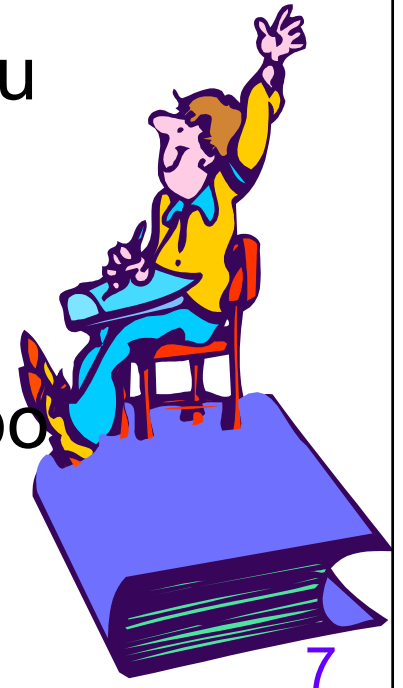
Zastoupení jednotlivých vzdělávacích programů

- Nejvíce je užíván program **Základní škola**, vzdělávací program vytvořený Výzkumným ústavem pedagogickým v Praze, který nabízí více než 3 700 škol.
- Program **Obecná škola** využívalo v době jeho největšího rozšíření asi 700 škol, nyní se tento počet stále snižuje
- Program **Národní škola** využívá okolo 50 škol.

Základní škola

- Učební plán tohoto vzdělávacího programu má klasickou stavbu vyučovacích předmětů s pevně stanoveným počtem hodin.
- Ve 4. a 5. ročníku může učitel hodiny vlastivědy, přírodovědy a předmětů výchovného zaměření (označovaných jako výchova) rozdělit podle svého uvážení, ale pouze v mezích, které mu umožňuje učební plán.
- Vyučování probíhá ve 45minutových vyučovacích hodinách, přičemž v 1. až 3. ročníku lze předměty vyučovat v blocích nebo kratších časových úsecích.

Obecná škola 1

- Obecná škola má se základní a národní školou společnou skladbu vyučovacích předmětů a shodný počet vyučovacích hodin v týdnu.
- Rozdíl spočívá v náplni volných vyučovacích hodin, které v učebním plánu zbývají po naplnění předepsaných povinných předmětů.
- Na prvním stupni je obsah učiva uzpůsoben tak, aby přispíval ke klidnému zrání žáků.
- Dítě je chápáno jako individualita, jedinečná osobnost, která je nedílnou součástí společenství, a to nejen kolektivu spolužáků, ale i rodiny a obce, kde žije.

Obecná škola 2

- V 1. až 3. ročníku má učitel možnost upravovat časové úseky vyučování s ohledem na potřeby dětí a na situaci ve třídě.
- Jednotlivé hodiny se v prvních dvou ročnících mohou podle jeho uvážení pohybovat v délce od 20 do 40 minut, vyučující může jednotlivé činnosti propojovat.
- Součástí učebního plánu je dramatická výchova, v níž se žáci učí reagovat na navozené situace, s nimiž se setkávají v běžném životě.

Národní škola

- Skladba předmětů se v podstatě shoduje se základní školou. Učební plán je tvořen částí základní a částí nadstavbovou.
- Nadstavbová část umožňuje rozčlenění žáků podle zájmů a schopností, nabízí speciální kurzy, rozšiřování vědomostí a zvýšenou individuální pomoc. Současně dává prostor talentovaným jednotlivcům.
- Dramatická výchova je zde na rozdíl od obecné školy zařazena v nadstavbové části a její prvky se uplatňují ve všech předmětech.

Školní vzdělávací program

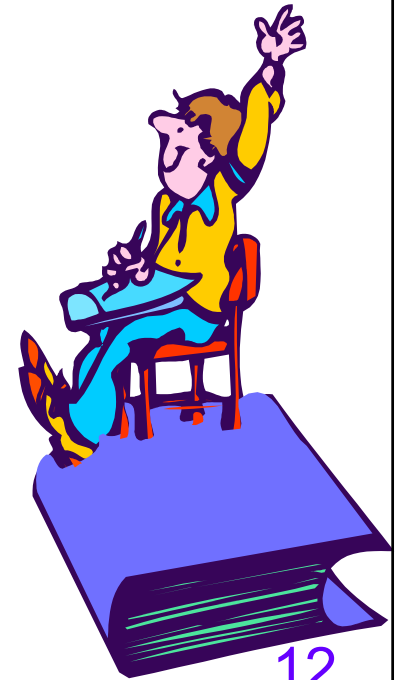
- ŠVP je závazný dokument tvořený školou a schvalovaný pověřeným orgánem MŠMT
- Vychází z RVP, vydává ho ředitel školy
- Obsahuje identifikační údaje školy, charakteristiku školy a ŠVP, učební plán, učební osnovy, hodnocení žáků a autoevaluaci školy
- Platit začal od 1. září 2007 v 1. a 6. třídách

Alternativy

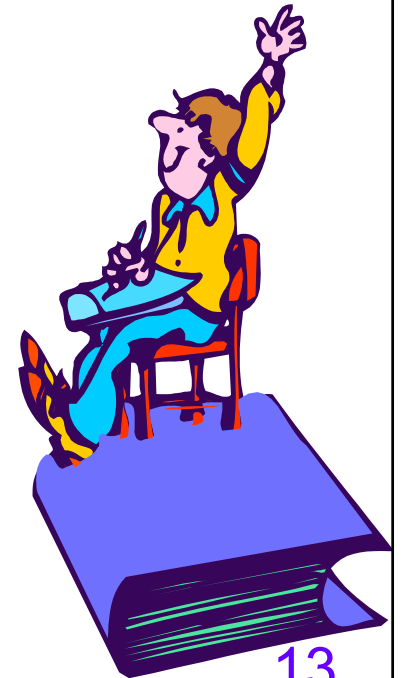
- Škola podle Marie Montessori
- Waldorfská škola
- Daltonská škola

- Česká reformní pedagogika
 - Václav Příhoda

Škola podle Marie Montessori

- „Pomoz mi, abych to dokázal sám.“
- Pedocentrismus – spontánní seberozvíjení žáků, učitel jako rádce
- Věkově smíšené skupiny
- Didakticky upravené prostředí
- Fáze svobodné, volné práce
- Osobní deník žáka s popisem postupu v učení
- Rozšířené v Německu a Holandsku

Waldorfská škola

- U nás nejrozšířenější
- 1 + 12 + 1 let docházky
- Třídní učitel po celou dobu tentýž
- Bez osnov, dělení předmětů na hlavní a vedlejší
- Nemají učebnice, jen etapové sešity
- Hodnocení je slovní
- Ve vedení není ředitel ale školní rada složená z učitelů a rodičů

Daltonská škola 1

- Zrušení tradičního systému vyučovacích hodin a organizace práce žáků ve třídách: rozdělení učebny do předmětových okrsků podle ročníků s potřebnými pomůckami.
- Vyučování je založeno na individuální práci žáka: Žáci pracují s vhodnými pomůckami a knihovnou (připomíná vysokoškolský systém). Umožnění samostatného získávání vědomostí za poradní asistence učitele. Tím se mohou rozvinout intelektuální schopnosti, úsudek, samostatnost, rozvaha.

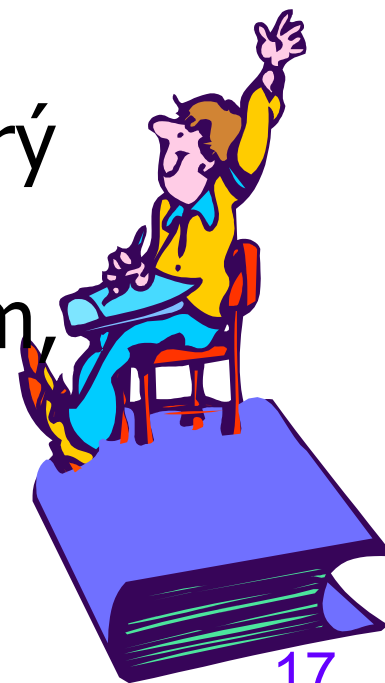
Daltonská škola 2

- Ruší se soustava tříd věkově homogenních: Žák má možnost postoupit v některém kursu výše, v jiném předmětu zase níže.
- Osnovy se neruší, neboť učební látka je stanovena a není možný její výběr.
- Svoboda dovoluje žákovi, aby nerušeně pracoval na tématu, které si zvolí, aniž by plýtvал svými silami a byl vytrhován zvoněním a nucen přeorientovat svou pozornost, zájem a motivaci na jiný předmět.

Dalton – práce učitele 1

- Úloha učitele a metody jeho práce se liší od běžných škol.
- Věnuje se pouze jednomu předmětu, v němž je odborníkem a může mu věnovat i své další vzdělávání.
- V příslušné odborné pracovních plní učitel úlohu rádce, laboranta a hodnotitele, který práci žáků usměrňuje. Při zadávání měsíčních plánů seznamuje žáka s úkolem, upozorňuje ho na dílčí problémy.

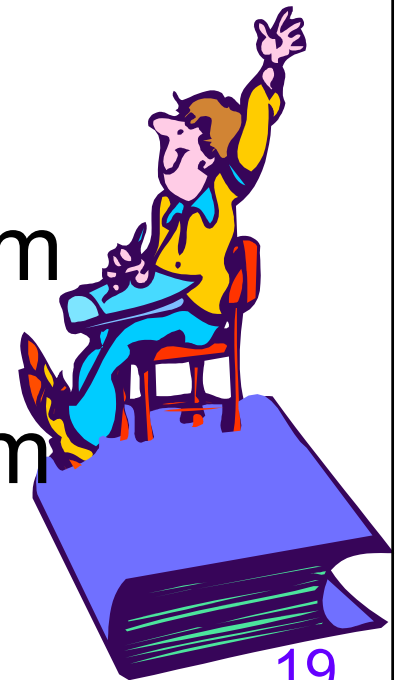
Dalton – práce učitele 2

- Sestavuje úkoly, v průběhu jejich plnění odpovídá na dotazy, radí, reviduje písemné úkoly.
- Vede osobní graf každého žáka i graf třídy, podrobné záznamy o žakově postupu.
- Řídí pracovní konference, jimiž zajišťuje společnou práci žáků a udržuje nezbytný sociální kontakt a schopnost společně pracovat ve skupinách.

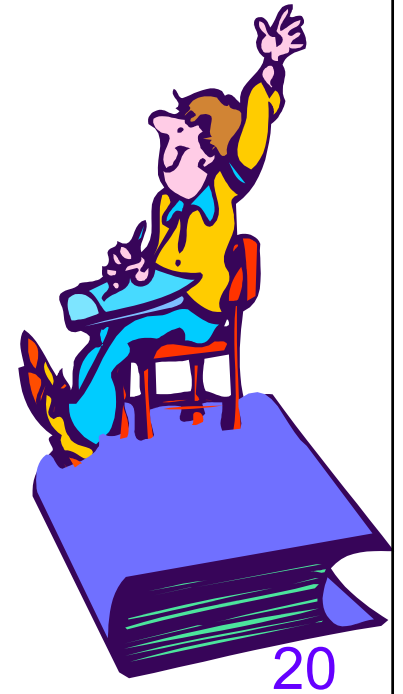
České reformy – Václav Příhoda

- Požadavek změny přístupu k osobnosti dítěte
- Zavedení individuálního učení tak, že si žáci sami navrhnou učivo a rozvrhnou práci
- Škola má mít pracovní charakter
- Škola má být spojena s každodenním životem a má být školou společenskou, tedy sociálním celkem – organizace, časopisy, týmy,...

Inovace

- Začít spolu
- Zdravá škola
- Čtením a psaním ke kritickému myšlení
- Angažované učení
- Kooperativní výuka
- Integrovaná tematická výuka

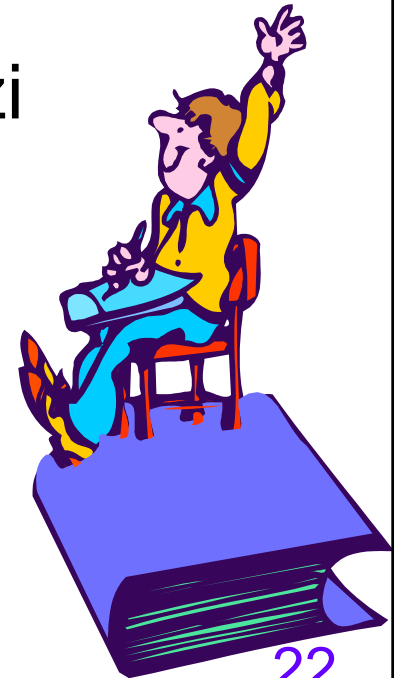
Začít spolu 1

- Tento program je charakteristický oslabením dominantní role učitele, který místo autoritativního řízení výuky dává přednost komunikativnímu přístupu, partnerství a spolupráci, a naopak posílením dominantní role žáka, který je chápán jako samostatný subjekt schopný růst, vyvíjet se a samostatně myslet.
- Své poznání si žák konstruuje na základě předchozích znalostí doplněných o nové informace.

Začít spolu 2

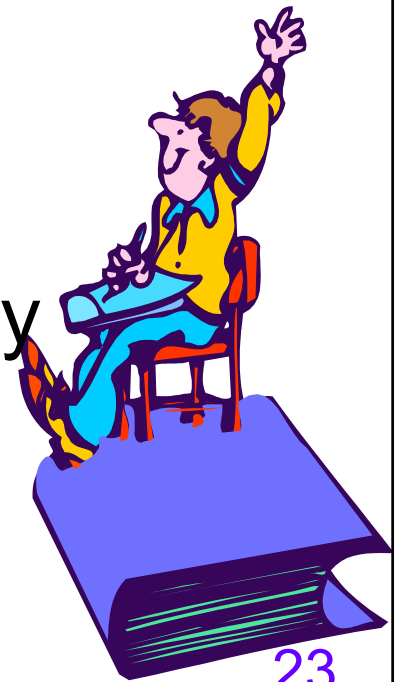
- Vyučovací hodina by měla obsahovat 3 základní roviny myšlenkové činnosti – evokaci, uvědomění si významu a reflexi.
 - žáci na zadané téma reagují svými názory, potom objevují na základě dostupných materiálů nové informace, které spojují s dosavadním poznáním, a v poslední fázi se ohlédnou za procesem učení, aby si uvědomili, co nového a jakým způsobem, se dozvěděli a jak se liší jejich nynější názor na daný problém od názoru původního

Zdravá škola

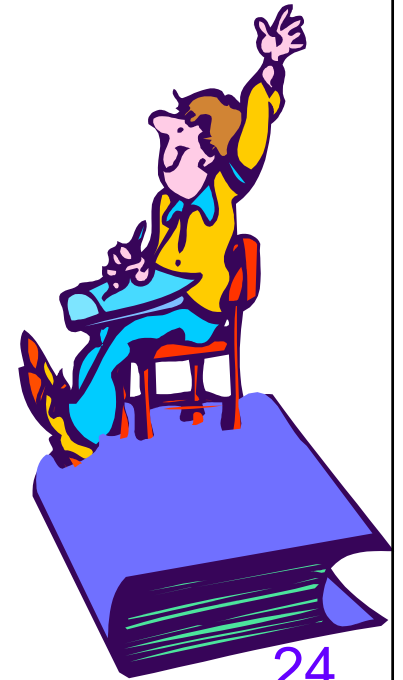
- Zdraví není v tomto projektu myšleno jako opak nemoci, ale jako pocit celkové pohody člověka za předpokladu uspokojení všech jeho potřeb.
- Bere v úvahu všechny roviny přirozených lidských potřeb a snaží se o jejich uspokojování nejen u žáků ale i učitelů a ostatních pracovníků školy.
- Základní podmínkou pro příjemné prožitky ze školní činnosti je zajištění pohody věcného, sociálního i organizačního prostředí.

Havlíková, 1998

Čtením a psaním ke kritickému myšlení 1

- Program je založený na respektování individuálních stylů učení i různých typů inteligence – sedm typů inteligence Howarda Gardnera
 - logicko-matematická inteligence,
 - jazyková inteligence,
 - prostorová inteligence,
 - tělesně pohybová inteligence,
 - hudební inteligence,
 - interpersonální inteligence a
 - intrapersonální inteligence,a přizpůsobuje jim konkrétní výukové metody.

Čtením a psaním ke kritickému myšlení 2

- Pracuje v třífázovém modelu výuky
 - evokace,
 - uvědomění si významu,
 - reflexe,
- Využívá řady originálních metod určených ke konkrétní fázi vyučovací jednotky, které přispívají k aktivní konstrukci poznání.
- Role učitele se ze zprostředkovatele informací mění na partnera a rádce, který je schopen se učit od svých žáků. Vzniká tak jedna učící se komunita.

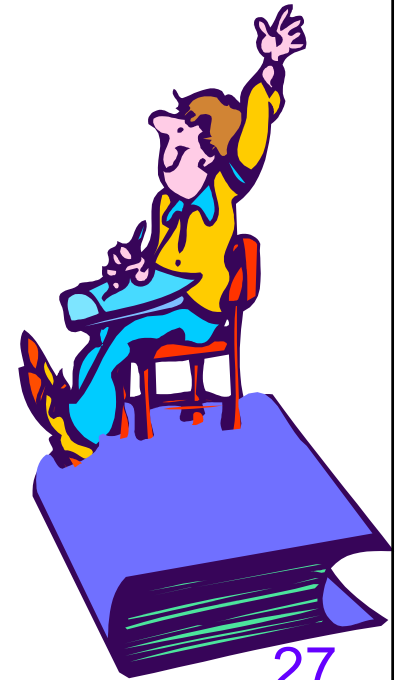
Angažované učení

- „...jakýsi typ rozvíjejícího vyučování.“
- Vychází z přirozené potřeby žáka poznávat, což dělá dobrovolně a rád
- Rozhodujícím aspektem není to, že žák získá velké množství informací, ale fakt, že žák chce sám další informace získávat.

Deset principů angažovaného učení 1

- princip samostatného myšlení a kolektivní spolupráce,
- princip angažovanosti a zodpovědnosti za svěřené úkoly,
- princip uplatnění pozitivní motivace,
- princip dobrovolnosti a uvědomělé tvořivé činnosti,
- princip pochopení učiva všemi žáky,

Deset principů angažovaného učení 2

- princip řešení náročných úkolů,
- princip respektování osobnosti,
- princip převahy kladného hodnocení,
- princip funkčního využívání, neobvyklých pedagogických situací,
- princip otevřeného systému výchovy a vzdělávání.

Kooperativní výuka

- Hlavním cílem koncepce kooperativní výuky není kooperace sama. Ta je pouze prostředkem k dosažení výchovně vzdělávacích cílů
- Je-li používáno izolovaných prvků kooperativní výuky efektivita celého přístupu se snižuje.
- Kooperace na všech úrovních školy může být účinným nástroj transformace české školy.

Integrovaná tematická výuka

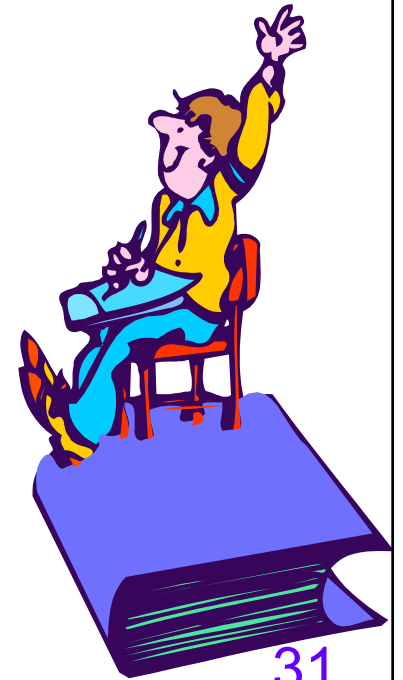
- V České republice není rozšířená
- Původně americká koncepce známá díky knize Susan Kovalikové Integrovaná tematická výuka (1995)
- Staví na mozkově kompatibilním učení, jehož základem je osm tezí, které je třeba při vyučování dodržovat.

Základní teze ITV

- Nepřítomnost ohrožení,
- Smysluplný obsah,
- Možnost výběru,
- Přiměřený čas,
- Obohacené prostředí,
- Spolupráce,
- Okamžitá zpětná vazba,
- Dokonalé zvládnutí.

Kovaliková, 1995

Literatura 1

- ČERVENKA, Stanislav. *Angažované učení*. Praha: Tomáš Houška, 1992. ISBN 80-900704-8-5.
- GEČMANOVÁ, Helena – URBANOVSKÁ, Eva – NOVOTNÝ, Petr. *Podporujeme aktivní myšlení a samostatné učení žáků*. Olomouc: Hanex, 2000. ISBN 80-85783-28-2.
- HAVLÍNOVÁ, Miluše. *Program podpory zdraví ve škole: rukověť projektu Zdravá škola*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-263-7.
- KASÍKOVÁ, Hana. *Kooperativní učení a vyučování. Teoretické a praktické problémy*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0192-3.
- <http://www.youtube.com/watch?v=OM1Gu9KXVkk>

Literatura 2

- KOVALIKOVÁ, Susan. *Integrovaná tematická výuka*. Kroměříž: Spirála, 1995. ISBN 80-901873-0-7.
- KREJČOVÁ, Věra – KARGEROVÁ, Jana. *Vzdělávací program Začít spolu: metodický průvodce pro první stupeň základní školy*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-695-0.
- SPILKOVÁ, Vladimíra a kol. *Proměny primárního vzdělávání v ČR*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-942-9.
- Švarcová I.: *Základy pedagogiky pro učitelské studium*. 1. vyd. Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, Praha 2005. ISBN 80-7080-573-0

http://vydavatelstvi.vscht.cz/knihy/uid_isbn-80-7080-573-0/pages-img/

Úkol

- Přinést na příště učebnici pro první stupeň.
- Prolistujte ji a zkuste se zamyslet nad tím, co všechno obsahuje, v jakém rozsahu a v jaké kvalitě.

